

JAK (LÉPE) ROZUMĚT BIBLI

Víte, že Písmo svaté bylo původně napsáno ve třech jazycích? První je hebrejštiny, kterou byla vytvořena většina Starého zákona. Druhý je aramejštiny, ve které byla napsána část Starého zákona, a jako po-

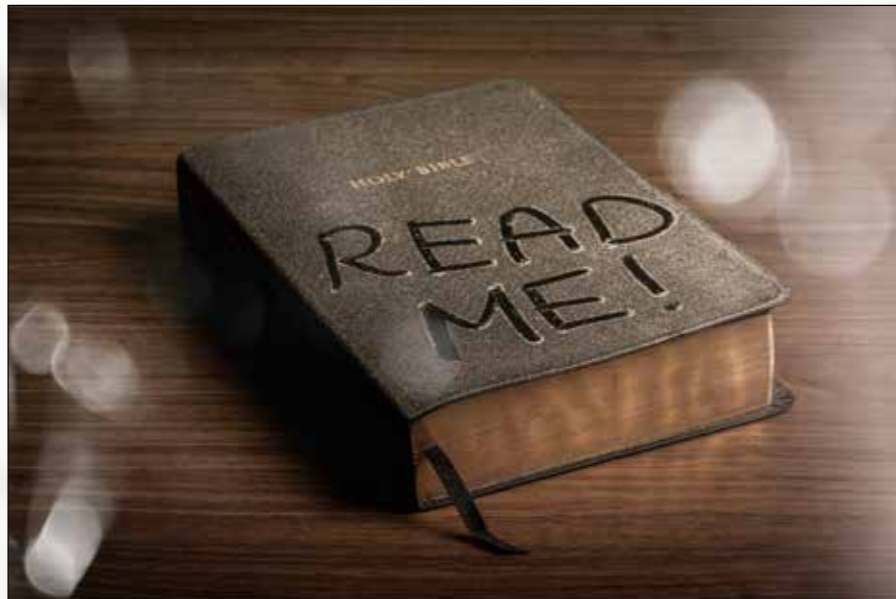
slední je řečtina, v níž byl sepsán celý Nový zákon a malá část Starého. Jen u Matoušova evangelia někteří učenci předpokládají původní aramejský text, tedy jazyk, kterým se běžně mluvilo v době Ježíšově.

Ostatně i v řeckém textu Nového zákona najdeme aramejská slova, jejichž význam je přeložen. Patří mezi ně například výrazy abba („otče“, „tatínku“), talitha kum („dítě, vstaň“) či effatha („otevři se“). Protože tyto jazyky nejsou naší rodnou řečí (a po pravdě řečeno, dnes již téměř pro nikoho jiného, jen pro Židy v Izraeli, kteří rozumí biblické hebrejštině, a pro malou skupinku lidí někde v Sýrii, která hovoří aramejsky), bylo a stále je potřeba tyto texty překládat do jazyků lidem srozumitelných. Dnes je Bible nebo její části přeložena do více než dvou tisíců jazyků.

Překlad Písma sv. do jiných jazyků byl nutný od doby, kdy se křesťanství začalo šířit do oblastí, kde neznali řečtinu. Musíme také říci, že v době počátků církve byla řečtina dorozumivacím jazykem v celé Římské říši, tak jako je dnes angličtina v Evropské unii. Později, když latina jako univerzální jazyk začala nahrazovat řečtinu, bylo třeba pořídit překlady do této řeči. To dokázal bravurním způsobem svatý Jeroným, jehož výročí 1600 let od jeho smrti si letos 30. září připomeneme. Musíme ovšem říci, že překlad Písma sv. do latiny už existoval i před ním, byla to tzv. Vetus Latina. Jeroným dostal od papeže Damasa I. úkol, aby fundovaně přepracoval tento stávající překlad. A vzal to pořádně z gruntu.

BIBLICKÝ JESKYŇAŘ

Rozhodl se přeložit Starý zákon přímo z hebrejštiny a k tomu se uchýlil do Palestiny. Chtěl si jednak dobře osvojit hebrejský jazyk od místních židovských učenců a jednak do sebe nasát genia loci, tedy zvláštní atmosféru místa, kde se biblické dějiny odehrávaly. Aby nebyl při své práci rušen, uchýlil se do samoty jeskyně, a to nejen tak ledaskde, bylo to v těsné blízkosti jeskyně Ježíšova narození v Betlémě. Nejdříve vědecky přepracoval starý latinský překlad

evangelií, pak Žalmy a poté udělal v Betlémě již zmíněný překlad Starého zákona. Celkem strávil Jeroným nad tímto dílem více než dvacet let. Tak vznikla tzv. Vulgáta, což vlastně znamená lidové vydání Bible. Překlad byl pořízen do běžné latiny, aby mu jeho posluchači rozuměli. Vulgáta byla dlouhou dobu považována za základní text Písma, z něhož se dlouho překládalo do národních

jazyků, až do 20. století. Přišla však doba, která si nevystačila s překladem z latiny.

JERUZALÉMSKÁ BIBLICKÁ ŠKOLA

Překlady do moderních národních jazyků se měly dělat hlavně z původních jazyků. Takto vznikl francouzský překlad takzvaná Jeruzalémská bible. Dostal tento název, protože vznikl, podobně jako Jeronýmova Vulgáta, na území Svaté země, tentokrát však v Jeruzalémě, kde se nacházela Jeruzalémská biblická škola vedená bratry dominikány. Práce na překladu byly zahájeny v roce 1946 a o dva roky později již vyšly první dva svazky. V roce 1956 pak bylo vydáno Písmo svaté jako celek. Překlad byl doplněn úvodem k jednotlivým knihám a rozsáhlými vysvětlivkami. Překladatelům se podařilo na základě dochovaných rukopisů a starověkých překladů osvětlit anebo opravit četná nejasná místa textu (porušená někdy těmi, kdo text opisovali) a opravit některé omyly novodobých překladatelů. Je to tedy především překlad přesný, misty až doslovný, zároveň však se smyslem pro jazykovou krásu biblických textů.

Toto hodnotné dílo bylo také podnětem k tomu, aby se přeložilo do dalších jazyků. U některých jazykových verzí použili ke stávajícímu překladu Bible jen ty úvody a vysvětlivky. Avšak při pořizování české verze

bylo rozhodnuto, aby se přeložil celý text Písma. Práce se ujali manželé Halasovi, Dagmar a František Xaver (ten je synem známého básníka Františka Halase), kteří při překládání spojili své znalosti francouzské a české literatury, jazyka i kultury.

Překládalo se z francouzštiny, ale text se srovnával s původními jazyky. Práce na překladu začaly už v roce 1980. V letech 1992–1994 bylo vydáno prvních pět svaz-

PAPEŽ FRANTIŠEK...

... vybízí, abychom s sebou nosili kapesní Bibli, třeba jen i evangelia, a často si v nich četli, například když někde čekáme. Není nutné mít vždy knižní podobu Bible. Vždyť se stálým nárůstem moderních technologií máme k dispozici text Písma sv. v různých mobilních aplikacích, i když tam bohužel nebudeme výklad textu. Milovníkům překladu

ků pracovního vydání (5 knih Mojžíšových). Do roku 2005 vyšel zbytek Starého zákona, Nový zákon pak byl vydán ve dvou svazcích v letech 2006–2008. Příprava posledního – sedmáctého – svazku už probíhala zároveň s přípravou vydání celé Bible (2009). Hlavní zásady překladu Jeruzalémské Bible a vlastně jakéhokoliv dalšího moderního překladu jsou a měly by být tyto:

- zachovat smysl výpovědi textu, vyloučit jakékoliv pozměnění smyslu,
- srozumitelné vyjádření v češtině (nebo v jiném jazyce, do kterého se překládá),
- zachovat původní formu výpovědi, tzn. např. zvukomalebnost textu, slovní hříčky, protože není důležitý jen obsah věty, ale i způsob, jakým se věta podá.

Václava Bognera, který je používán během liturgie, můžeme doporučit aplikaci Bible, Český liturgický překlad. Ekumenický překlad najdete v aplikaci Česká Bible app. Bibli Kralickou, Bibli 21 i Slovo na cestu naleznete v aplikaci Bible. Kdo bych chtěl Písmo sv. raději poslouchat, může si zdarma stáhnout Českou audio Bibli včetně mp3 souborů. Pro menší děti existuje ilustrovaná Aplikace Bible pro děti.

Přeji vám mnoho radosti při četbě knih knih

OTEC BEDŘICH HORÁK

JAK PŘEČÍST BIBLI

Sv. Jeroným říkal: „Neznat Písmo svaté znamená neznat Krista!“ Proto je důležité také Písmo sv. poznávat – pozorně poslouchat při mši sv. nebo ho přímo číst. Chápu, že není jednoduché

číst v Bibli, když textu přeloženému do češtiny často nerozumíme. Proto je dobré si stanovit, jak při čtení Písma sv. postupovat.

Prvně, je dobré mít verzi Písma, která je opatřena výkladovými poznámkami. Takové jsou např. již zmíněná Jeruzalémská bible nebo pro Nový zákon, takzvaný Bognerův překlad. Nebo mít výkladové komentáře, které jsou dobře dostupné v křesťanských knihkupectvích nebo farních knihovnách a kde si můžete přečíst o významu verše či úryvku. Bibli nemůžeme přečíst jako román od začátku až do konce (maximálně až poté, co jste se už postupně seznámili s jednotlivými částmi). Je dobré začít Novým zákonem, tedy Evangelii podle Matouše, Marka a Lukáše, a pak pokračovat na Skutky apoštolů. Ze Starého zákona je nejlepší číst nejprve vyprávění, které má děj, ideálně však s již zmíněnými výkladovými poznámkami. Jedná se o knihy Genesis, Exodus, Numeri, pak Jozue, Soudců... až po knihy Makabejské. A pak postupně přidávat další a další knihy.

I když přijdou těžkosti, zkuste zatnout zuby a jít dál, nevzdávat se. Tam, kde vás úryvek osloví, dotkne se vás, je dobré u něho setrvat déle, přečíst si ho ještě opakovaně. Čím déle budete Písmo číst a doplňovat ho slyšeným a vyloženým textem při bohoslužbách, tím více budete přicházet Písmu „na chuť“ a také tím více vám to bude dávat. Zkuste porovnávat text Písma se situací, ve které se nacházíte, a snažte se vzít si k srdci výzvy textu a podle nich také žít. Postupně byste měli pronikat do všech částí Písma, abyste ho poznali v jeho celku a uvědomili si souvislosti a výpovědi k danému problému v jiných částech Písma.